

DALJNOSEŽNE POSLEDICE OBČNEGA ZBORA BOLJŠEVIKOV V MOSKVI

Oktobrska revolucija stopa v svoje drugo razdobje

Križa v komunističnih strankah zapada - Demokracija bo prej ali slej zmagala

Krvava dela pokojnega Stalina, ki jih njegovi nasledniki sedaj brez usmiljenja odkrivajo svetu, so napravila v vseh deželah najgloblji vtis in pretresla do dna zlasti duše komunistov.

Trideset let, to je od svoje mladosti so se komunisti učili, da je Sovjetska zveza dežela socialne pravičnosti, da tam vladajo delavci in kmetje v resnični ljudski demokraciji in da je vse to zasluga velikega Stalina.

Ko je l. 1953 Stalin umrl, je Palmiro Togliatti izjavil v rimski zbornici, da je bil pokojnik »velikan duha in velikan volje« in eden najmodrejših mož v zgodovini človeštva. Ravno tako je veličal neminljive Stalinove zasluge vodja Italijanske socialistične stranke Pietro Nenni. Isto so delali voditelji komunistov in njihovih zaveznikov po ostalem svetu.

Za ideale sovjetskega družabnega reda so se tisoči mladih komunistov dali mučiti od policije, mnogi med njimi so s Stalinovim imenom na ustnicah umirali v koncentracijskih taboriščih in ječah.

Sedaj so pa Hruščev, Bulganin in tovariši razglasili, da v Stalinovi Rusiji niso vladali delavci in kmetje in niti ne komunistična stranka, temveč vsemogočna, kruta in krvava Stalinova policija. Ogromna država je bila skozi desetletja podvržena taki strahovladi, da sami ministri in najvišji voditelji stranke, ko jih je Stalin vabil v Kremelj, nikoli niso vedeli, ali se bodo iz Kremelja še vrnili domov.

Stalin je nekaj let pred vojno dal usmrtiti nad 200 nedolžnih generalov in 5000 častnikov ter s tem pokosil cvet sovjetske vojske. Njegova krutost je bila tako strašna, da je baje dal ubiti celo lastno ženo. Na njegov ukaz so padale glave najvidnejših komunističnih voditeljev tudi v podložniških državah: tako so bili obešeni ali ustreljeni Slansky in Clementis na Čehoslovaškem, Kostov v Bolgariji, Dzodze v Albaniji, Rajk na Ogrskem in vodja poljskih komunistov Gomulka si je le po srečnem naključju rešil kožo in je še živ. Če bi se bilo Stalinu posrečilo podvreči si Jugoslavijo, bi bil tudi Tito končal na vislicah.

KRIZA MEDNARODNEGA KOMUNIZMA

Taka je bila ljudska demokracija v Sovjetski zvezi in njej priključenih komunističnih deželah. Vse to so nam Hruščev in tovariši sedaj uradno odkrili in potrdili.

Toda Stalin ni bil samo neusmiljen trinog, temveč je kljub svoji izredno bistri in ostri pameti razlagal — kot so na občnem zboru v Moskvi ugotovili — marksizem v nekaterih bistvenih točkah popolnoma zmotno in s tem zavozil komunistično politiko na zgrešena in

usodna pota. Stalina so torej v Moskvi zrušili ravno tako kot moralno osebnost kakor tudi kot nezmotljivega marksističnega misleca, učitelja in državnika.

Vsakdo mora razumeti, da je bil to za svetovni komunizem, vzgojen v čiščenju Stalinove osebnosti in njegovih idej, zares strahoten udarec. Vodstva vseh komunističnih strank na svetu so sicer sklepe in navodila boljševiškega občnega zbora v Moskvi disciplinirano odobrila, toda vsakdo vidi, kako kljub temu v komunističnih množicah povsod sumljivo vre.

V Italiji je nezadovoljnosti in zmede komunistov dal najvidnejšega izraza komunistični senator Terracini, ki je Hruščevu in tovarišem javno očital, da so pristranski. Za vse, kar se je v zadnjih desetletjih dogajalo v Sovjetski zvezi — je rekel — ni odgovo-

ren le Stalin, temveč vsa boljševiška stranka, ki je Stalina stalno podpirala in njegovo politiko brez pridržka — zagovarjala. Nič ne pomaga valiti sedaj odgovornost na Berio in Stalina, odgovorni so vsi.

Sicer pa v Rusiji tudi danes ni nobene demokracije, je dejal Terracini: Vrhovni sovjet je strmoglavil ministrskega predsednika Malenkova v dveh minutah in državni proračun, o katerem razpravljajo v Italiji pol leta, so odobrili v Moskvi v pol uri. Kakšna je ta demokracija?

Slični ugovori in protesti so se oglasili tudi v komunistični stranki Francije in drugod. Za veliko noč je prispel v Rim voditelj francoskih komunistov Thorez, da se s Togliattijem in drugimi veljaki posvetuje, kako naj se zapadnoevropske komunistične stranke sedaj izvlečejo iz zagate.

Zakaj so to naredili?

Edini, kateremu je boljševiški občni zbor v Moskvi prinesel pravo zadoščenje in zares popolno zmago je Tito. Delavske množice po vseh deželah mu priznavajo, da je imel on edini dovolj poguma, da se je Stalinu uprl, in občni zbor je pred mednarodno javnostjo potrdil upravičenost njegove kritike stalinizma.

Sedaj se na Ogrskem in drugod obnavljajo sodni postopki, ki so bili po sporu s kominformo naperjeni proti Rajku in drugim komunističnim veljakom, češ da so podpirali »izdajalca in vohuna Tita«. Kar jih je še živih, bodo spuščeni iz ječ, mrtvim pa bodo vrnili vsaj čast in dobro ime.

Toda medtem ko je Tito lahko opravičeno zadovoljen, so zabredle vse ostale komunistične stranke na svetu v težko moralno in politično krizo.

Ker Stalinovi nasledniki prav gotovo niso neumni ljudje, so vse te stvari *moralni* predvidevati in se dobro zavedati, da bodo s svojimi premišljenimi napadi na Stalinovo osebnost in njegove ideje zanesli veliko zmedo v svetovni komunizem.

Zakaj so se kljub temu odločili za to pot? To je zagonetka, s katero si politiki na zapadu še zmerom razbijajo glavo. Uganka je tembolj zapletena, ker ni mrtvi Stalin danes nikomur več nevaren. Čemu razkrinkujejo navzlic tej neizpodbitni resnici mrtvečevo nasilno diktaturo?

Brali smo, da zastran tega, ker hočejo tako že vnaprej prepričati, da bi s časom kdo drugi poskušal posnemati Stalina ter postati diktator. Vsemogočno samovoljnost in neomejeno oblast ene same osebe je treba v množicah tako globoko zasovražiti, da se

niče ne bo več drznil stegovati roke po diktaturi.

ZADOŠČENJE SOVJETSKI VOJSKI

S tem so se Stalinovi nasledniki hoteli zavarovati drug proti drugemu ter zagotoviti stranki za vso bodočnost skupno ali kolektivno vodstvo enakopravnih ljudi.

Zadnji občni zbor v Moskvi je dal obenem popolno moralno zadoščenje vojski, nad katero se je Stalin posebno hudo pregrešil. Samosilniku ni bilo dovolj, da je skoro tik pred vojno dal pobiti na tisoče nedolžnih častnikov in generalov ter zakrivil, da so Hitlerjeve čete skoro zasedle Leningrad in Moskvo, ampak je po vojni grobo zapostavljal najbolj zaslužne vojskovodje.

Kolika nehvaležnost! Rusije niso rešili propasti maloštevilni organizirani komunisti, temveč ruski narod, ki je za osvobodjenje domovine in vsega človeštva izpod jarma fašizma in nacionalsocializma prelil toliko krvi kot noben drugi narod na svetu: za skupno stvar zaveznikov je dalo življenje okrog 20 milijonov sovjetskih državljanov.

Brezprimerno, požrtvovalno junaštvo ruskega vojaka je napolnilo svet z občudovanjem in navdušenjem. Četudi je v Moskvi vladal Stalin, je v očeh vseh dežel in tudi Amerike visoko zrastel ugled Rusije. Ogromen moralni kapital, ki ga je Stalin s svojo politiko v nekaj letih popolnoma zapravil.

Prvo, kar so po Stalinovi smrti novi možje v Kremlju sklenili, je bilo, da so slavnega vojskovodjo Žukova poklicali iz Sibirije v prestolnico in ga imenovali za ministra narodne obrambe. Vsestransko zadoščenje je pa

NOVICE Z VSEGA SVETA

HUDI SPOPADI V PALESTINI

V Sveti deželi so se spet vneli zelo hudi boji med Arabci in Izraelci. V četrtek preteklega tedna je izraelsko topništvo začelo obstreljevati področje Gaze ter pobilo in ranilo precejšnje število egiptovskega civilnega prebivalstva in vojakov. Istega dne so tudi Egipčani napadli tri židovske postojanke ter usmrtili nekaj desetih Izraelcev. Od tedaj dalje vlada vzdolž vse izraelske meje z arabskimi deželami skoraj prava ne napovedana vojna. In to kljub najstrožjemu opozorilu načelnika tamkajšnje nadzorstvene komisije Združenih narodov generala Burnsa, ki je ukazal, naj z boji takoj prenehajo. Na izraelsko ozemlje se vtihotapljuje skupine egiptovskih gverilcev, ki rušijo ceste, mostove, vodovode, električne vode in podobne naprave ter motijo promet. Zaradi teh vpadov je izraelska vlada uvedla pripravno stanje vzdolž vse meje ter oborožila kolone, ki živijo v skupnih poljedelskih naseljih v obrobni puščavi. Nič čudnega, če se v tako napetem ozračju udarijo egiptovske in izraelske vojaške obhodnice, kjer koli se srečajo. Včasih se ynamejo celo topniški dvo-boji. Izraelska letala preletavajo Sueško področje. Spopadi so se razširili tudi na jordan-sko in sirsko mejo.

Da bi se položaj še bolj ne poslabšal, je Varnostni svet, ki odgovarja za vzdrževanje premirja v Palestini, v naglici poslal tja glavnega tajnika Združenih narodov Hammarskjöld, da bi na kraju samem proučil položaj ter svetoval Varnostnemu svetu sredstva za preprečitev morebitne vojne.

Medtem pa je britanska vlada, kateri so zelo pri srcu njeni petrolejski vreli na Srednjem vzhodu, že izjavila, da bo v primeru arabsko-izraelskega spopada takoj vojaško nastopila. Toda proti komu? V skladu z določili Združenih narodov bi Velika Britanija lahko nastopila samo proti napadalcu. Toda katera izmed vojskujočih se strank je napadalca? To bo izredno težko ugotoviti, kajti spopadi v Palestini trajajo že dolgo let.

Britanska vlada pritiska sedaj na Združene države, da bi te prepričale egiptovskega ministrskega predsednika Nasserja, naj preneha z vojnimi grožnjami. Amerikanci pa, ki imajo petrolejske koristi v Saudovi Arabiji, kažejo zelo malo volje, da bi se vpleli v spor z arabskimi državami, ki so medsebojno povezane z verigo vojaških pogodb. Da bi nekoliko pomiril javnost ter zlasti britansko vlado, je ameriški predsednik Eisenhower pretekli ponedeljek zagotovil, da bodo Združene države izdatno podprle Hammarskjöldova prizadevanja za ugotovitev tamkajšnjega položaja in napadalca. Dodal je tudi, da se bo Amerika zavzela za to, da pride vsa stvar pred Združene narode.

SVOBODNA DRŽAVA

Gospodstvo evropskih držav nad ozemlji na drugih celinah se počasi, a vztrajno ruši. Kjer so vlade pametne, podpisujejo s kolonialnimi narodi medsebojne koristne pogodbe in prepuščajo nekdanjima zaostalim in podložnim, a zdaj razvitim narodom, da si sami vladajo. Tak primer imamo v španskem Maroku. V soboto so v Madridu podpisali sporazum,

po katerem postane Maroko popolnoma samostojna država pod vlado sultana Ben Jusefa Mohameda V.

Nova država meri skoraj 20.000 kvadratnih kilometrov in ima nekaj nad milijon prebivalcev, ki so povečini muslimanski Arabci in Berberi. Dežela ima bogata ležišča železa in dragocenega antimona. Obilo je tudi plodnih dolin, posejanih z ječmenom in s pšenico. Od leta 1912 dalje je bil Maroko španski protektorat. Danes pa na trdnjavi prestolnice Tetuan že vihra narodna zastava.

RAZKOL V USI?

Pred časom sta izstopila iz italijanske komunistične stranke poslanca Cucchi in Magnani. Ustanovila sta stranko Neodvisne socialistične zveze, ki ima bolj malo pristašev. Na belo nedeljo se je sestal njen osrednji odbor ter razpravljal o nastopu na prihodnjih volitvah. Večina odbornikov se je izrekla za nastop na listah Nennijeve socialistične stranke, medtem ko je manjšina bila za zavezanost s Saragatovimi socialnimi demokrati. Slednje stališče je zastopal Cucchi. Po njegovem pomeni skupni nastop neodvisnih z Nennijevimi socialisti ločitev od neodvisnega socializma ter usvojitve kominformističnega stališča. Ker s svojim predlogom ni uspel, je kasneje izjavil, da bo izstopil iz stranke.

DANES MENI....

Na seji osrednjega odbora komunistične stranke v Bolgariji so ostro napadli ministrskega predsednika Červenkov. Očitajo mu, da je kot zvesti sluga Stalina uvedel »kult osebnosti«. Še bolj pa, da je zavozil bolgarsko zunanjo politiko, ko je prvi predlagal, da so Tita izključili iz kominforma. Zdi se, da bo moral v najkrajšem času odstopiti.

ZA TRGOVINSKE ZVEZE

Jugoslovanski ministrski podtajnik dr. Vratuša se že več časa mudi v Italiji na posebnem obisku. Imel je tudi predavanja o poglobitvi trgovskih stikov z Italijo in je obiskal velike naprave trgovinskih in industrijskih podjetij. Italijanski trgovski krogi pa bodo obisk kmalu vrnili v Beogradu.

Kakšna razlika med odgovornimi krogi v notranosti Italije in pri nas. Naši se bavijo z raznimi nepotrebnimi zadevami. Da bi pa okrepili trgovinske stike s sosedno državo, to jim še na misel ne pride!

ALŽIR

Francoska vlada je sklenila poklicati pod orožje 200 tisoč rezervistov. Toliko jih namreč potrebuje francoski rezident Lacoste v Alžiriji, da bi po njegovem vzpostavil red v deželi. Vojaške oddelke bodo pošiljali v francosko severno Afriko postopno, da bi ne prehudo razburili domače javnosti.

Po drugi strani je pa vlada zagotovila radikalnemu prvaku Mendesu Franceu, da bo upoštevala njegovo zahtevo po vzpostavitvi miru s pogajanjem z alžirskimi voditelji. Po njegovem bodo francoska oblastva kos odporniškem delovanju samo, če bodo takoj in odločno začela izvajati korenite socialne in gospodarske preosnove ter odpustila iz službe vse tiste francoske uradnike v Alžiru, ki se zavzemajo za preživel kolonializem.

OD »SLEHERNIKA« DO KAMNA

V predzadnjih volitvah je italijanski politik Guglielmo Giannini organiziral močno stranko »slehernikov« (uomo qualunque). Izdajal je tudi razširjen dnevnik »L'uomo qualunque«, v katerem je skušal zastopati koristi malega človeka. Pod stopami drugih večjih strank se je njegovo gibanje kmalu zmrnilo. Pri sedanjih volitvah je pa zopet stopil v politično življenje. Na volilnih shodih govori v prilogi novi politični stranki »partito del sasso«, ki je po programu sorodna francoskim pužadistom. Pa ne kaže, da bo s kamni kaj dosti dosegel.

BOREC ZA PRAVICE

V Južni Afriki je pred tednom dni umrl Manilah Gandhi, star 64 let, sin velikega indijskega voditelja Mahatme Gandhija.

Sledeč zgledu svojega velikega očeta, ki se je vse življenje potegoval za pravice Indije, se je tudi Manilah boril v Afriki za enakopravnost črncev.

PRAVO PRESELJEVANJE

V velikonočnem tednu je pribezalo iz Vzhodne Nemčije v Berlin kar 4000 oseb. To se pravi, da jih pobegne kar po 500 dnevno. Če bo šlo tako dalje, bodo kar cele vasi izpraznjene. Vzhodnim oblastnikom da ta pojav že zelo misliti.

PREMETENI TIHOTAPCI

Finančna oblastva so prišla na sled posebnemu načinu tihotapstva. Neka družba teh premetencev je pošiljala iz Trsta v Padovo cigarete kar v poštnih paketih. V Trstu so jih kupovali po tržaški ceni, v italijanskih mestih so pa šle v prodajo draže. Poštna uprava je torej več časa nehote in nevede pomagala slepariti državo.

ŽIVLJENJA UMETNOST

Neapelj je veliko mesto z nad milijonom prebivalcev. Po uradnih številkah pa je nad 15 odstotkov meščanov, ki nimajo stalne zaposlitve. Na vsakega prebivalca, ki stalno dela, pridejo štiri, kateri živijo od danes do jutri. Ukvarjajo se z malo trgovino, s prodajo obrabljenih cunj ali ameriških cigaret. Dosti jih živi samo od loterijskih dobitkov. Pravijo, da si ljudje za skromno življenje nikjer ne znajo tako pomagati kot prav v Neaplju.

SPRETEN ROP

Pretekli torek so spretni roparji na Stolnem trgu v Milanu okradli uradnico Balzarotti za milijon lir. Bilo je opoldne, ko je uradnica loterijske poslovalnice nesla na banko neznan zvitek z enim milijonom bankovcev. Začutila je, da jo je nekdo sredi množice sunil, a šele čez deset korakov je opazila, da zavoja ni več. Na njeno vpitje je prihitela policija, toda spretni tatovi so se že pomešali med množico ljudi.

NOVE AVTOBUSNE PROGE

Mešana jugoslovansko-italijanska komisija se je pred dnevi sporazumela, da ustanovi naslednje turistične avtobusne proge: Novi-Opatija-Trst-Benetke, Bled-Ljubljana-Postojna-Trst-Benetke, Portorož-Trst-Benetke. Na teh progah bodo vozili avtobusi po enkrat na teden. Nadalje bo vpeljana redna tedenska proga Gorica-Postojna-Ljubljana in dnevna Trst-Opatija-Reka. Med letno sezono bo odprta še dnevna proga Bled-Ljubljana-Postojna-Trst.

NOVICE

UMOR ZA NIČ

V rimskem predmestju Guidonija so v nedeljo ponoči ustrelili neznan napadalec trgovca Avgusta Sunzinija, ki je imel poslovno valnico za stave v nogometu. Ko je v torbi nesel domov odrezke stavčnih listkov, so ga napadli, mu iztrgali torbo in ga ustrelili. Mišlili so, da nosi domov izkupiček od prodanih listkov. Pobirati loterijo je pač nevaren posel.

NAVZKRIŽ S PRAVICO

Ob koncu lanskega decembra je bilo zaprtih po vseh ječah Italije nekaj nad 40.000 oseb. To število je za kakih deset odstotkov nižje od lanskega. Med jetniki jih je okoli 900, ki so obsojeni na dosmrtno ječo. Na manjše kazni je bilo lani obsojenih nad 86.000 ljudi, kar je vsekakor še precej visoko število.

NISO ČRNOGLEDI

Ministrski predsednik islandske republike je izjavil, da se mu leto 1956 zdi manj nevarno kakor leto 1949. Zato meni, naj se ameriške čete, ki imajo že od l. 1951 svoja vojaška oporišča na otoku, umaknejo.

Zdi se, da je njegovo zaupanje nekoliko preuranjeno, če pomislimo, da Združene države in Sovjetska zveza postavljajo okrog severnega tečaja močna vojaška oporišča. Kljub temu pa želimo, da bi Islandci prav imeli.

RODITELJSKI SESTANKI V GORICI

Na belo nedeljo dopoldne sta gg. ravnatelja slovenskega višjega učiteljskega in strokovne šole sklicala roditeljske sestanke. Ti sestanki, ki se vsako leto ponavljajo, imajo namen vzbuditi pri starših več zanimanja za šolo in njeno življenje in s tem omogočiti povezavo med profesorji in njimi. Takšni osebni stiki koristijo predvsem dijakom samim, ker profesorji v osebnem razgovoru lahko pokažejo staršem, kako naj bi se učni in vzgojni uspeh posameznih dijakov izboljšal.

To ugotovitev je poudaril zlasti g. ravnatelj učiteljskega. V prijetnem razgovoru so se obravnavala še druga vprašanja kot šolski izleti, predolge počitnice in vmesni prosti dnevi, kar škoduje učnim uspehom.

Glede udeležencev sestankov je treba pripomniti, da niso več tako mnogostevilni kot sprva. Seveda vplivajo na izostanke razne zunanje okoliščine in ovire. Dosti si jih pa tudi mi sami stavimo. Pred vsem bi bilo treba pričakovati več zanimanja za šolo kot skupno našo ustanovo. Zal, se mi starši prepogosto obračamo do gospodov profesorjev samo s prošnjami in priporočili za lastne sinove ali hčere. Celotni ustroj in potek šolskega življenja nam je bolj malo mar. Ko pa naši otroci šole dokončajo ali zapustijo, takrat postane zadeva slovenskega šolstva marsikomu izmed nas kar deveta briga.

Solstvo je zadeva profesorjev in staršev ter celokupne javnosti. Če se pa nekdo zanima za šolstvo le takrat, kadar mu to narekuje le osebna korist ali pa korist kakke politične skupine, tedaj ne bo šola procvetala.

Zato je želja marsikoga izmed staršev, da bi se na prihodnjih sestankih pomenili stvarno in praktično, kako poživiti zanimanje za naše šole v sleherni slovenski družini.

Saj bi se za naše srednje šole morali zanimati ne samo starši dijakov, temveč še bolj roditelji, katerih otroci zdaj obiskujejo oščno šolo, a bodo svojo izobrazbo izpolnili na kakšni srednji šoli. Te težnje bi morala podpreti vsa slovenska javnost. Ta bi morala razmisliti tudi o možnosti, da bi čim prej prišlo do ustanovitve narodnega šolskega sveta.

PREVELIKO VESELJE

Vedno več je takih ljudi, ki jim zanimanje za nogometne tekme celo pamet zmeša. Da pa kdo od prevelikega veselja nad zmago svojega moštva kar umrje, se pa le redko kdaj sliši. In prav to se je zgodilo prejšnji teden v Rio de Janeiru. Moštvo »Flamengo« je v tekmi za prvenstvo premagalo »Americo«. Ob tretjem голу je olimpijski tajnik Sampaio od veselja umrl. Srčno-vesela kap pa je zadela tudi nekega drugega pristaša brazilskega moštva, ki je tekmo poslušal po radiu.

NADJA PODEREGIN—REGIN

Filmska igralka Nadja Poderegin je Srbinja. Rodila se je v Nišu leta 1931. Najprej je nastopala v jugoslovanskih filmih, in sicer v Povesti o tovarni, Frošni, Ešalonu dr. M. ter v koprodukcijem filmu Hiša na obali. Kasneje je odšla v Nemčijo, kjer je igrala v nekaterih filmskih delih, med drugim v Romanu ženskega zdravnika ter v Dellici, s katero se ne ženi. Sedaj je v Veliki Britaniji, kjer bo v kratkem nastopila v nekem filmu.

Nadja Poderegin je lepa in nadarjena igralka ter dobro obvlada nastop zvezdnice. Dovočila je gimnazijo in igralsko akademijo v Beogradu. Kot dijakinja se je zelo zanimala za književnost, zlasti za Čehova, Ostrovskega in Dostojevskega, kateri je zelo vplival tudi na njeno duhovno izoblikovanje.

PREVZELO GA JE

V westminsterski cerkvi v Londonu je bil na velikonočni ponedeljek svečan poročni obred. Poročil se je profesor Bennet s hčerko visokega diplomata. Preden je pa izrekel usodni »da«, se je trikrat onesvestil. Ko je prišel k sebi, je pojasnil, da ga je svečani obred tako prevzel, da se mu je zmedlo. Kaj pa če so bili to znaki omahovanja ali celo kesanja?

ODPRTA POT

Kakor druge v sovjetskem taboru živeče države je tudi Češkoslovaška izjavila, da bodo lahko turisti prosto obiskovali njeno ozemlje. Turistične družbe so že pripravile načrte, po katerih bodo tujci lahko živeli v Pragi teden dni za 35 tisoč lir. V vsoti je vključena vožnja in vsa oskrba. Morda se bo s takimi obiski zrahljala meja, ki loči zdaj oba svetova.

STRAŠNO OROŽJE

Ameriškim vojaškim strokovnjakom se je posrečilo izstreliti posebno granato na daljavo 3200 kilometrov. Izstrelek je dolg deset metrov in nosi atomsko bombo. Vodijo ga posebne elektronske priprave z gotovostjo do cilja. Brzi po zraku s hitrostjo 1100 km na uro.

ZADNJI POZDRAV

Kakor so vremenski preroki napovedovali, se je zgodilo. V velikonočnem tednu je nov val mraza spet zajel vso Evropo. V Švici je nametalo kar pol metra snega. Tudi pri nas na Trnovski planoti je vse zameteno. Pritisnila je pa še burja. Setev in klitje se je zakasnilo za dobre tri tedne. Upajmo, da je to zadnji pozdrav letošnje hude zime.

ŽALOSTNI PRAZNIKI

Brezglava naglica avtov in motociklov je v Franciji zahtevala za velikonočne praznike 65 smrtnih žrtev. Francoski listi poudarjajo, da je bilo v Italiji ob isti priložnosti dosti manj žrtev, v Angliji pa celo nič. Pripomniti pa je treba, da je tudi v Italiji še vedno preveč prometnih nesreč. Leta 1954 je bilo zaradi prehitre vožnje 5000 smrtnih primerov, in sicer največ v mestnih središčih.

Oktobrska revolucija stopa v svoje drugo zasedanje

Nadaljevanje s 1. strani

dobila vojska na zadnjem občnem zboru. Njeni zastopniki sede v vladi in vodstvu stranke ter v demokratični enakopravnosti sodočajo o usodi države.

NEIZBEŽNI RAZVOJ ZGODOVINE

Toda s tem, da so vzpostavili demokracijo v vrhovih stranke niso še vpeljali demokracije v stranko samo. Še manj seveda v politično in družabno življenje silne in razprostrane države. Kritika, ki jo je izrekel komunistični senator Terracini, je v bistvu opravičena: v Sovjetski zvezi ni resnične demokracije, v deželi odloča o vsem le volja ozke vladajoče skupine komunistov.

In vendar bi bilo povsem napačno trditi, da je v Rusiji ostalo vse pri starem. Vsi čuti, da se v Sovjetski zvezi pripravlja nekaj novega in velikega in da je oktobrska revolucija na nekakem prelomu.

Pomembno je že to, da hočejo vpeljati v stranko samo svobodo mišljenja in sodo-

čanja to se pravi demokracijo. Če Stalinovi nasledniki sedaj dokazujejo množicam, da je bodočnost stranke samo v demokraciji, medtem ko vodi diktatura v pogubo, bo moralo ljudstvo z neizogibno nujnostjo logike priti s časom do prepričanja, da so ista načela zdrava in odrešilna ne le za komuniste, marveč tudi za druge ljudi, to se pravi za vse državno življenje.

Važno je, da so ta načela začeli širiti v Rusiji, ki ni v svoji več ko tisočletni zgodovini še nikoli poznala demokracije. Stoletja je narod živel pod jarmom Mongolov, nato stoletja pod samodržstvom carjev in zatem prešel pod Stalinovo diktaturo.

Toda časi so se spremenili in se vedno bolj spreminjajo. Kakor v vseh ostalih narodih se tudi v Rusiji pojavlja z vse večjo silo potreba po osebni svobodi in enakopravnosti. Morda so zadnji dogodki uvod v zgodovinski preobrat, ki naj vodi tudi ta veliki narod postopoma in polagoma k demokraciji.

Dopisi s Tržaškega

NABREŽINA

Pretekli ponedeljek je bila zadnja seja občinskega sveta. Ta dan se je tudi zaključila 4-letna doba današnje uprave, kajti 27. maja bodo občinarji volili nove upravitelje. Na dnevnem redu so bile številne upravne zadeve. Najprej so svetovalci ugodno rešili prošnjo mavhinskega g. župnika, naj se mu prizna 42.000 lir letnega prispevka. To je potrebno, da bo tudi civilno oblastvo v dogledni bodočnosti priznalo Mavhinje kot župnijo. Pred civilnim zakonom je mavhinska fara danes še vedno vikariat, čeprav so jo cerkvena oblastva povzdignila v župnijo že pred 20 leti.

Ker je država na lastne stroške sezidala tako novo šolo v Nabrežini kakor ambulatorij v Devinu, bo odslej občina morala plačevati najemnino, ki bo za vsako poslopje znašala 10 tisoč lir letno.

Svetovalci so nadalje sklenili, naj se v Sestlanu brezplačno odstopi nekaj sto metrov zemljišča, na katerem bodo sezidali novo cerkev. Zgraditi jo mislijo blizu šolskega poslopja. Občinski možje so obenem priporočili upravnemu odboru, naj izposluje, da bodo cerkvena oblastva primerno upoštevala ta znak naklonjenosti pri pogajanjih za zamenjavo cerkvenega zemljišča v Nabrežini, kjer bodo v kratkem začeli graditi dom za reveže.

Ker se je uradniško delo na občini zadnja leta znatno povečalo, je upravni odbor predlagal, naj se število stalnih uradnikov poveča za dve mesti. Predlog je bil odobren soglasno. Na koncu so svetovalci rešili še nekaj vprašanj upravnega značaja.

Odbornik Ado Visintin je nato v klenih besedah ostro obsodil zločinsko oskrumbo bazoviškega spomenika ter grobov padlih borcev na katinarskem pokopališču. Grajal je tudi spremembo pokrajinskega volilnega zakona, ki grobo žali in zapostavlja slovenski živelj na Tržaškem. Odbornik je predlagal, naj upravni odbor sestavi in odpošlje na pristojna mesta protestni resoluciji tako proti zločinskemu dejanju na Bazovici in Katinari, kakor proti krivičnemu volilnemu zakonu v pokrajinski svet. Predlog so svetovalci soglasno odobrili.

V zaključnem govoru je župan Terčon podal bežen pregled štiriletnega upravljanja občine, omenil številne težave, ki gredo od borbe za dvojezične krajevne napise do gradnje ezulskega naselja, ter izrazil prepričanje, da je kljub vsemu bilo delo uspešno. O tem bodo seveda najbolje razsodili 27. maja naši volivci.

SV. KRIŽ

Zadnjič smo pisali o kriški ribiški preteklosti in sedanjosti. Iz dopisa je bilo razvidno, da je današnje stanje le medel odsev naše slavne preteklosti. Če se nekoliko bolj poglobimo v to zadevo, pridemo do kaj zanimivih ugotovitev. Križani so v starih časih lovili ribe le ob obali. Danes tega ne morejo več, ker je tu le malo rib. Vzroki so najrazličnejši. Število ribičev se je ogromno povečalo, in sicer ne domačih, temveč tujih. Popolnoma se je tudi spremenil način ribarjenja, saj imajo nekatere ladje priprave, ki polove in uničijo ves ribji zarod. Poleg tega so med vojno viloro nekateri lovili ribe

kar z dinamitom in s tem prizadeli ogromno škodo. Včasih je posameznik ulovil s trnkom do 20 in več kg rib, ne da bi mu bilo treba iti daleč od obale. Danes je vse drugače. Mislimo pa, da ti kriški ribiči s svojimi velikimi izkustvi bi mogli tudi danes kljub vsemu najti nova pota, nove vire dohodkov, in sicer z lovom v bolj oddaljenih vodah. To jim bi omogočal zlasti novi italijansko-jugoslovanski sporazum o ribolovu. Treba je samo dobre volje, organizatorične sposobnosti in denarnih sredstev.

Sedaj se naši ribiči pripravljajo na lov na sardele. Upamo in želimo jim, da bi bil njihov trud obilo poplačan.

Pri delih v novi šoli se je v ponedeljek zgodila majhna nesreča. Plamen varilnega stroja je oplazil po obeh rokah in obrazu 36-letnega Ferdinanda Sosiča z Opčin. Prepeljali so ga v bolnico, kjer so mu zdravniki ugotovili lažje opekline. Mož se bo zdravil doma. Želimo mu, da čimprej okreva.

DOLINA

Nesreča ne spi! V zadnjih letih se nezgode na žalost pripetijo predvsem našim mladim, ki se zelo radi vozijo na motornih kolesih. To pot je imel smolo naš sovaščan 25-letni Vladimir Krumec, ki je v noči med nedeljo in ponedeljkom podrl z motorjem na cesti med Dolino in Boljuncem 21-letno Julijano Primožič iz Domja. Ponesrečenca so prepeljali v tržaško bolnico, kjer so Primožičevi ugotovili rano nad desnim očesom ter nekaj prask. Slabše jo je izkupal Krumec, ki si je ob trčenju zadobil globoko rano na zgornji ustnici, podpluto nad levim očesom in številne druge rane. Dekle so takoj poslali domov ter ji priporočili, naj nekaj dni počiva. Krumec se bo pa zdravil približno 10 dni.

SAMATORCA

Naša vas šteje 28 hiš in je oddaljena približno 1 km in pol od Saleža. Naši otroci obiskujejo osnovno šolo v Saležu, nekateri pa industrijski tečaj v Nabrežini ali srednje šole v Trstu. V Samatorci imamo lepo cerkvico, posvečeno sv. Urhu, v kateri tu pa tam mašuje zgoniški župni upravitelj. Naše naselje spada namreč pod veliko zgoniško faro.

Vaščani se preživljajo z delom v tržaških tovarnah ali v nabrežinskih ter drugih kamnolomih, precej pa je tudi kmetovalcev. Prav te dni naši pridni kmetje sadijo krompir in pripravljajo njive za setev koruze. Zelo v skrbeh so zaradi ozimnega žita, ki je pričelo precej redko poganjati. Če bo ostalo tako, bo treba njive preorati in jih posejati z drugimi posevki.

Pri nas je precej razvita tudi živinoreja. Mleko prodajamo trem mlekaricam, ki ga vozijo v Trst. Vsaka ženska nese približno 30 litrov dnevno. Tudi te mlekarice imajo včasih velike sitnosti ter tu pa tam plačajo globo. Zato čutimo potrebo, da bi se prodajanje mleka drugače uredilo. Mislimo, da bi bilo pametno in koristno, če bi se na tržaškem Krasu ustanovila mlekarna. Le na ta način bi se moglo povečati število živine in s tem bi tudi imeli večji zaslužek. Kmečke organizacije morajo po našem čimprej proučiti to vprašanje ter ga zadovoljivo rešiti.

ZGONIK

Pretekli torek se je zgoniški občinski svet sestal na zadnji seji svojega štiriletnega delovanja. Svetovalci so soglasno odobrili dve resoluciji, od katerih se prva nanaša na značilna zločinska ter protislovenska dejanja na Bazovici in Katinari, druga pa na krivično ter protiustavno spremembo pokrajinskega volilnega zakona. Občinski svet ostro protestira proti oskrumbi spomenika padlim borcem na Katinari ter proti podlemu in nečloveškemu onečaščenju spomenika junakom Bidovcu, Marušiču, Milošu in Valenčiču na bazoviškem strelišču. Svetovalci nadalje zahtevajo, naj oblastva zločince izsleda ter najstrože kaznuje. V drugi resoluciji je občinski svet poudaril, da je novi volilni zakon med drugim v očitno škodo podeželskih občin, naperjen proti tržaškim Slovincem ter v navzkrižju z italijansko ustavo. Zato svetovalci zahtevajo, naj generalni komisar dr. Palamara volilni zakon vskladi z določili, ki jih je izglasoval parlament.

Sledilo je daljše poročilo župana g. Obada, ki je podal izčrpen pregled delovanja današnje uprave. Naj samo omenimo, da je bilo v zadnjih 4 letih izdanih za javna dela skoraj 167 milijonov lir.

BAZOVICA

Vse doslej se ni še med našim ljudstvom na Tržaškem poleglo ogorčenje nad zločinskim in tipično fašističnim dejanjem, ki so ga neznanzi zlikovci zagrešili pretekli teden na bazoviškem s slovensko mlado krvjo prepojenem strelišču. Vsakomur je jasno, da so nasledniki fašističnega kolovodje Francesca Giunte hoteli s tem dejanjem zamahniti po vsej 25-letni trdi in neizprosni borbi, ki so jo primorski Slovenci vodili proti takrat splošnemu fašističnemu preganjanju. In prav zato so si izbrali spomenik na Bazovici, kjer so pod fašističnimi strelji junško padli Bidovec, Marušič, Miloš in Valenčič. Toda če nepoboljšljive fašistične butice mislijo, da nas bodo s takimi nočnimi pohodi ustrahovali ali celo prestrašili, se hridko motijo! Naš narod je mlad in maloštevilen, toda njegova nenehna borba za obstoj in čast ga je tako prekalila, da bo znal kljubovati vsem poskusom iztrebljenja ter se ohranil na zemlji svojih prednikov.

Čas bi bil, da bi se tega dejstva končno zavedli tudi tukajšnji vladujoči krogi, ki s svojim dvoumnim ravnanjem s slovensko manjšino hote ali nechte dajejo potubo svojim fašističnim vzgojenim sorojčkom.

Bog daj, da bi bila obsodba najnovejšega zločina, katero je pretekli teden soglasno izrekel tržaški mestni svet, prvi korak v novo, pravično in za oba tu živeča naroda dostojno življenje. Drugi korak na to pot bodo oblastva naredila, ko izsleda in najstrože kaznujejo krivce.

OBVESTILI

A. K. Jadran sporoča, da bo v letošnji poslovni dobi priredil v svojih prostorih v ul. Ruggero Manina 29 razne koncerte reproducirane glasbe. Koncerti bodo ob petkih ob 20.30.

Na prvih koncertih bodo na sporedu predvsem dela Mozarta, Beethovna, Čajkovskega in Gershwin. Natančne sporede bodo objavili sproti.

Prosvetno društvo »Ivan Cankar« obvešča, da bo v nedeljo, 15. aprila, imelo ob 17. uri v dvorani na stadionu »Prvi maj« otroško prireditev, ki jo bodo izvajali naši najmlajši.

Na sporedu so: otroška igrice (enodejanka), recitacije in otroški ples. Nastopijo tudi pevski zbor in harmonikaši.

Dopisi iz Goriške

ŠOLSKA SPRIČEVALA

Starši učencev osnovnih šol se pritožujejo, da njihovi otroci še sedaj, čeprav smo začeli že tretje tromesečje, niso prejeli spričeval. Če bi šlo za nekaj novega, bi molčali. A že deset let imamo ista spričevala in se leto za leto ta nepotrebna zamuda ponavlja; rekli bi, da je skoraj vsako leto večja. Še huje je, ker so otroci šolska spričevala za to leto že plačali, in sicer ob začetku šole.

Zato ni nič čudnega, ako ljudje pravijo: Šolska oblast s tem, da našim otrokom ne da niti plačanih spričeval pravočasno, kaže, kako neljuba ji je slovenska šola. — Ne bomo razpravljali, kako tudi tak neredi kvarno vpliva pri vzgoji mladine.

Pozivamo pristojna oblastva, naj zadevo čimprej uredi. Saj je že drugih težav mnogo in ni treba še umetnih, ki rušijo ugled šolskih oblastev pri učencih in starših!

SPOR V TOVARNI SAFOG REŠEN

Po mučnih pogajanjih med zastopniki vseh sindikatov in ravnateljstvom Safog je slednje končno pristalo, da bo v mesecu aprilu izplačalo delavkam šest tisoč lir letne nagrade, vajencem 4000, delavcem in uradnikom pa 7500 lir. To je vsekakor lep uspeh enotnega nastopa vseh delavskih sindikalnih organizacij.

IZ PEVME

Sv. oče je 21. marca blagoslovil 50 »svetilke bratstva«, ki bodo od bele nedelje dalje trajno gorele na 50 največjih vojaških pokopa-

DOBRODELNO DRUŠTVO »A. M. SLOMŠEK«

Dne 23. marca 1953 je po petih letih delovanja izumrlo »Dobrodelno društvo« s sedežem na Placuti. Posebno otroci in starčki so bili vsa ta leta zaradi tega hudo prizadeti. Da bi temu odpomogli, je bilo 16. januarja t. l. ustanovljeno dobrodelno društvo, ki nosi ime velikega škofa in ljubitelja mladine A. M. Slomška, katerega bodo, kakor upamo, kmalu pristieli med blažene.

Namen društva je obsežen v tretjem členu pravilnika: »pomagati slovenskim siromašnim družinam in osebam z gmotno in moralno podporo, z nadnaravnimi sredstvi, z naveti ter s socialnimi ustanovami po načelih katoliškega socialnega delovanja«. Posebno pozornost bo društvo posvetilo mladini po zgledu svojega velikega pokrovitelja.

Predsednik mora po pravilih biti duhovnik. Prevzvišeni nadškof je z veseljem vzel na znanje ustanovitev novega društva ter obljubil svojo pomoč.

Najnižja članarina znaša 50 lir mesečno, kar omogoča vsakemu Slovencu pristop. Poverjenik jo bo pobiral vsake štiri mesece. S to objavo, katero pošiljamo istočasno Nove mu listu, Demokraciji in Katoliškemu glasju, prisrčno vabimo vse, da se velikodušno odzovejo z darovi, in še posebno, da pristopijo kot člani.

Društvo deluje začasno na Travniku št. 18, II. nadstr. ob torkih in četrkih od 10. do 12.30.

Kot plačilo za sodelovanje, darove in žrtve naj veljajo Jezusove besede, ponatisnjene na članski izkaznici: »Kar ste storili kateremu izmed teh mojih najmlajših bratov, ste meni storili.« Odbor.

liških ali v kostnicah po državi. »Svetilke bratstva« so 25. marca v Rimu slovesno izročili zastopnikom posameznih pokrajin.

26. marca so »svetilko bratstva« prenesli v Gorico ter jo začasno izpostavili v cerkvi sv. Srca. Na belo nedeljo so jo pa slovesno prepeljali na Oslavje ter jo postavili v notranjost kostnice, kjer bo odslej trajno gorela v spomin in hvaležnost padlim v vseh vojnah.

Te pomembne slovesnosti se je udeležilo nekaj tisoč ljudi iz Gorice, Trsta in Vidma. Prisotna sta bila prefekta iz Vidma in Gorice ter druga oblastva. Nadškofa je zastopal prošt dr. Soranzo. Vojaški kaplan je imel službo božjo na prostem, medtem ko je goriški prošt razlagal obred sv. maše. O pomenu »svetilke bratstva« je spregovoril nekaj besedi goriški župan dr. Bernardis.

Bog daj, da bi naši sodržavljanji italijanske narodnosti pričeli sedaj zares reševati vprašanja narodne manjšine v duhu »svetilke bratstva«, ki jo zdaj hranijo v naši sredi.

PODGORA

V zadnjem času je bilo v Podgori več prometnih nesreč. Na veliko noč in naslednji ponedeljek je prišlo le do lažjih trčenj med motornimi vozili.

Dan kasneje pa se je blizu soškega mostu dogodila smrtna nesreča. Naš domačin 21-letni Danijel Nanut, mesarjev sin, je z motorjem treščil v drevo ob cesti. Prepeljali so ga nemudoma v bolnico Brigata Pavia, a je tam kmalu izdihnil svojo mlado dušo. Prijubljenega mladeniča so pokopali naslednji dan. Pogreba se je udeležilo mnogo ljudi, zlasti mladine.

Preostalim v družini izrekamo vsi Podgorci iskreno in globoko sožalje. Mlademu pokojniku pa naj sveti večna luč.

V soboto je praznovala 90-letnico rojstva naša domačinka Jožefa Brezigar, vdova Pe-tejan. Slavljenka je najstarejša Podgorka. Skupno z možem sta najprej obdelovala zemljo grofa Attemsa. S pridnim delom sta se pa osamosvojila in ustvarila prijeten dom sebi in številnim otrokom, od katerih so še štirje živi. Kljub častitljivi starosti je slavljenka še vedno vedra in krepka. Želimo ji še dolgega in mirnega življenja.

IZ SOVODENJ

V sredo preteklega tedna je imel naš občinski svet izredno sejo. Občinski možje so razpravljali v prvi vrsti o pristopu sovodenjske občine h konzorciju vzhodno-furlanskega vodovoda, ki ima sedež v Gradiški. S pristopom v ta konzorcij se občina obveže, da mu plača 400 tisoč lir za dosedanje stroške ter 300 tisoč za načrt, ki je potreben, da se napelje voda v vse vasi sovodenjske občine. V ta namen bodo državo zaprosili za dolgoročno posojilo 25 milijonov lir. Toliko namreč predvidevajo, da bodo vsi stroški. Ta dolg bo v breme sovodenjske občine. Če pa bo konzorcij aktiven, bo dolg sam plačeval.

Župan je poročal tudi, da je vzhodno-furlanski vodovodni konzorcij prejel doslej že 300 milijonov lir državne podpore za razne naprave.

Prisotni svetovalci so odobrili pristop h konzorciju, poudarili so pa tudi potrebo, da se z izvedbo celotnega vodovodnega načrta čimprej začne.

Nato so občinski možje odobrili tudi obracun za l. 1954 ter gradbeni pravilnik. Sklenili so nadalje, naj prodaja občinskega zemljišča Buzinu Vincencu s Peči ostane še v veljavi, in sicer po že dogovorjeni ceni 35 lir za kv. meter. Ta sklep bodo ponovno predložili prefekturi, ki ga je, kakor smo poročali v Novem listu, enkrat že zavrnila, češ da je cena prenizka.

IZ DOBERDOBA

Županstvo je organiziralo izobraževalni kmetijski tečaj, ki ga obiskuje 22 fantov. Predavanja ima profesor Fabretto iz Gorice, in sicer o cepljenju češenj in trt. Ni dvoma, da so taki tečaji velikega pomena za dvig sadjereje na našem Krasu, vendar bi bil uspeh še večji, če bi bil pouk v materinem jeziku.

Drugo javno delo, ki leži naši občinski upravi na sreč, je obnova in asfaltiranje ceste od Selc do Doberdoba. Zato je uprava že predložila pokrajinski načrt, ki predvideva sedem milijonov lir stroškov, za kar je tudi zaprosila že za državno podporo. Potrebno je sedaj, da pokrajinska uprava obnovi in asfaltira tisti del ceste, ki ga ima sama v oskrbi.

PREFEKTOVA PREPOVED SKROPLJENJA

Goriški prefekt je dne 3. aprila prepovedal škropljenje sadnega drevja z arzenikom, DDT in drugimi strupenimi sredstvi. Prepoved velja dokler je sadno drevje v cvetju. Zgoraj navedena škropiva so škodljiva za čebele, medtem ko ne učinkujejo proti mrčesu in žuželkam.

Kršitelji prepovedi bodo kaznovani.

IVAN RIJAVEC

V ponedeljek je po kratki, a mučni bolezn umrl bivši sodni oficial g. Rijavec Ivan. Pozneje je bil 16 let ravnatelj Kmečke banke v Gorici.

Pokojnik je bil vse življenje vzoren Slovenec, dober gospodar in skrben oče. Vestno se je udeleževal tudi v kulturnem in političnem življenju našega naroda, posebno pa še v združništvu.

Naj mirno počiva v šandreški rodni grudi, ki ji je ostal zvest do smrti, ki ga je iztrgala iz vrst živih v 69. letu starosti.

Pokopali so ga v sredo popoldne. Pogreba so se udeležili mnogi dijaki in profesorji slovenske nižje gimnazije.

Njegovi užaloščeni družini, posebno še gospe hčerki Vidi ter drugim sorodnikom, izražamo vsi Šandrežci iskreno in globoko sožalje. Sožalju se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

PEPCA BOLTARJEVA

Goriški grad je izgubil dne 7. aprila to zlato in skromno ženico, ki je šla k Najvišjemu po svoje plačilo. Naj omenimo samo dve njeni dejanji: Ko so nacifašisti ubili očeta in mater in je ostal njen daljnji sorodnik Frenček sirota, ga je vzela k sebi in skrbela zanj s svojimi pičlimi dohodki, dokler ni bil posinovljen od neke družine v ZDA. Sreče se je trgala Pepci, ko se je poslavljal od svojega Frenčka, ki ji je bil vse, a mislila je na otrokovo bodočnost. — Obolel in bolehal je preč. g. Reščič. Do njegove smrti je prečula pri njem marsikatero dolgo noč, ga prekladala in mu stregla. — Brez hrupa je živela, brez šuma bila zakopana, a kdor jo je poznal, čuti v sreč, da je nekaj zmanjkalo. Naj v miru počiva.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

SEMPETER SLOVENOV

Na velikonočni ponedeljek je skozi našo vas drvelo proti Landarski jami nesteto avtomobilov in drugih vozil. V jamski cerkvi sv. Ivana Krstnika je bil shod, v sosedni vasi Tarčetu pa velik ples.

Tudi Ivan Spekonja se je ta dan peljal na motorju v to smer ter želel obiskati sorodnike v Lazeh pri Tarčetu. Na nevarnem ovinku pri učiteljskem zavodu pa mu je neki pobit presekjal pot. Da bi ga Spekonja ne povozil, je krenil malce na levo. Nekoliko proti sredini ceste je iz istega razloga zapeljal tudi Mario Mikeli iz Sempetra, ki je na motorju prihajal od nasprotne smeri. Vozača sta z vso silo trčila drug v drugega in se prekrucnila na cesto. Mario Mikeli se je močno udaril v glavo ter nezavesten obležal na cesti. Spekonja pa si je ziomil nogo pod koleno ter se ranil na več mestih. Ponesrečena so takoj prepeljali v čedadsko bolnico. Praviijo, da poškodbe ne bodo prehude. Vsi jima želimo, da čimprej okrevata.

Zvedeli smo, da je minister Campilli, predsednik odbora za izredna dela v osrednji in severni Italiji, po prizadevanju senatorja Pelizza nakazal 12.500.000 lir za zgradnjo ceste med Kalom in Črnim vrhom. To je dodatek k 30 milijonom lir, ki so bile svoj čas nakazane za cesto iz Zapotoka na Kal. Tako bosta končno tudi ti dve vasici povezani z nadiško cesto.

Nezadovoljstvo, ki jo je zbudila vest, da se nadiške doline ne priznavajo za pasivne (to izjavo je dal, kakor je čitateljstvo Novega lista znano, minister za kmetijstvo in gozdove),

je zbudilo v Rimu pozornost in ministri so presodili, da bo najbolje, ako pomirijo prebivalstvo nadiških dolin z nekoliko milijončki.

Senatorju Pelizzu smo sicer iz vsega srca hvaležni za njegovo prizadevanje, a obenem smo tudi dolžni odločno poudariti, da se obmejno prebivalstvo Beneške Slovenije ne bo nikakor pomirilo, dokler se protipostavna ministrova izjava ne prekliče in se odlok predsednika republike ne izvede v celoti. Nujno je potrebno, da se za dvig naše živinoreje in gozdnega gospodarstva uporabi vsa vsota dveh milijard, ki so jo določili za našo izredno pasivno deželo.

IZ ČEDADA

Odkar so obnovili obmejni promet, je naše mesto postalo zelo živahno. Mali promet je posebno ob sobotah zelo živ in naši obrtniki so z njim zadovoljni.

Naš list je že poročal, da je preč. g. Kjačić na oljčno nedeljo prvič maševal v župnijski cerkvi v Kozci ter da so ga njegovi župljani prijazno sprejeli. Ta novica ni seveda bila všeč gospodom, ki pišejo v »Messaggero Veneto«. Zato so v ponedeljkovi številki dokazali, da je zlagano, kar je pisal Novi list. Priobčili so vest, da so Kozčani na veliko noč prišli s posebnim avtobusom k maši v Čedad, ker niso hoteli prisostvovati službi božji, ki jo je daroval slovenski župnik. Res je, da so se nekatere ženske in fantalini demonstrativno pripeljali k velikonočni maši v Čedad, saj smo imeli celo priliko govoriti z nekaterimi izmed njih. Takega nenavad-

nega velikonočnega izleta je potrebovala čedadsko kurija, da bi mogla pisati v »Messaggero Veneto« tisti strupeni člančič.

Mislimo pa, da so videmska cerkvena oblastva imela tudi to pot lepo priliko spoznati temne koristi organizatorjev upora v Kozci. Videmska nadškofija je v vasi vzela v najem zasebno hišo ter odredila, da mora župnik Kjačić stanovati v župniji, četudi proti volji komitazev.

ZABNICE

Žabničani se že sedaj pripravljamo na veliki dogodek, ko bomo po več desetletjih zopet imeli v svoji farni cerkvi novo mašo. Pel jo bo naš domačin g. Ojtzinger Franc, ki študira v graškem bogoslovju. Zadnji novomašnik iz Žabnic je bil danes že pokojni g. Anderwald Luka, ki je svojo prvo daritev opravil l. 1931 v Gorici. Rajnik je bil sorodnik g. Ojtzingerja. Nova maša bo poleti. Pred kratkim nas je hodoči duhovnik obiskal in ukrenil, kar je potrebno, da bo dan njegove prve daritve zares lep in vesel za Žabnice in vso okolico.

Naši pevci, fantovski in dekliški krožek so se že začeli pridno pripravljati, da ta dan proslave na čim slovesnejši način.

RABELJ

Že več dni stavka nad tisoč delavcev, zaposlenih pri našem rudniku. Udeležba je skoraj stoodstotna. Bore se za zboljšanje delovnih pogojev. Uprava rudnika bi jim morala izplačati okoli 35.000 lir zaostankov ter se obvezati, da se bo mesečna plača poedinega delavca povečala za tri tisoč lir. Stanje je precej napeto. Oblastva, katerim je zelo nerodno, da se take stvari dogajajo blizu državne meje, so okrepila tukajšnje policijske sile z vojaškimi edinicami iz Trbiža.

BELI GRAD ZAKLETI GRAD

V ponedeljek smo že v vseh časnikih brali, da je Mussolini zletel. Ljudjem se je zdelo neverjetno. Celó osupnili so, češ kaj bo pa sedaj. Tako so bili navajeni na silo črnosrajčnikov. Popoldne so pa že začeli snemati Mussolinijeve slike iz uradov, zapirati fašistične krožke in brisati fašistična gesla po zidovih. Mussolini je v izgnanstvu napisal v svoje spomine z bridkim spoznanjem: »Narod menja v pol uri svoje mišljenje, svoja čustva, svojo zgodovino.« Pozabil pa je zapisati: »Če ga kdo vlada s palico.«

V torek zvečer je prišel po Mussolinija policijski inspektor Polito in ga je z močno stražo odvedel v Gaeto. Tam so ga vkrcali na korveto »Perrefone« in ga odpeljali na otok Ponzo. Mnogi konfiniranci, med njimi tudi Slovenci, so se kar čudili, ko so ugledali oblastnika, ki je nje semkaj pošiljal, a je sedaj njim — enak.

Tudi njemu so prerezali stik z zunanjim svetom. Pregarjal si je dolgečas s prevajanjem Carduccijevih pesmi v nemščino in premišljevanjem, kako je usoda diktatorjev minljiva.

Dogodki so se začeli kar prehitevati. Badoglio je v domenku s kraljem pripravljaj odpad od Hitlerja. Polagoma je začel odklicevati italijanske čete iz Francije in z Balkana v domovino. Nemci so pa začeli ojačevati svoje posadke v Italiji.

To je tudi bil vzrok, da so Mussolinija v začetku avgusta s Ponze odpeljali na Sardinijo v La Maddaleno. Nemška špijonaža je kmalu odkrila, kam so ga spravili. Nekega večera, ko je ujetnik bral dela nemškega filozofa Nietzscheja, katera mu je poslal Hitler v dar, je pribrel nemško letalo. Letalo je komaj petdeset metrov visoko. Z letala je padel listek. Mussolini je letalcu mahal z roko. Toda še isto noč ob štirih so ga zbudili. Prišel je nov poveljnik straže, policijski inspektor Gueli iz Trsta. Tudi ta je znan našim ljudem iz črne dobe. Zdaj je nekdanji ponižni hlapec, postal stražnik svojega gospodarja. Gueli je od nove vlade dobil nalogo, da skrivaj odpelje Mussolinija na Gran Sasso, najvišjo goro Apeninov. Tam so mu pripravili v neki planinski koči za smučarje prisilno bivališče. Stražili so ga policisti s šestimi volčjimi psi.

Nekega dne je Mussolini vprašal Guelija:

»Ali veste čemu sem tu?«

»Zapisanega Vas imamo kot navadnega zapornika.«

»In vaša naloga, kakšna je?«

»Paziti, da ne ubežite in da vas kdo ne osvobodi.«

Čitati je smel samo »Gazzetta ufficiale«, lahko pa je poslušal radio.

Po njem je slučajno zvedel, da je med pogoji za premirje tudi točka, da ga izroče zaveznikom. Premirje med Italijo in zavezniki je namreč podpisal general Castellano že 3. septembra v Lisboni.

Badoglio je hotel podpis premirja še prikrivati, da bi se Nemci ne maščevali in da bi Hitler ne zaprl »Zwergkoeniga« ali kralja pritlikavca, kot je zasmehljivo imenoval Viktorja Savojskega. Zato se je ameriški general Taylor 7. septembra skrivaj izkrcal v Gaeti v spremstvu enega majorja da bi videl, kaj se dogaja v Rimu. Kazalo je, da se je kolo usode za trenutek ustavilo.

Taylorja je sprejel general Carbone in mu skušal dokazati, da bi mogle Badoglijeve čete največ pet ur zadržati nemške bataljone v okolici Rima. Nato so se zbrali na večuren posvet pri maršalu Badogliu, ki je zahteval, naj se premirje drži v tajnosti vsaj do 6. septembra. Amerikaneec se njegovi zahtevi ni udal.

Še isto noč so začeli generali uhajati iz Rima. Čete so prejemale nasprotujoče si ukaze. Proti jutru je tudi vojaštvo odvrгло orožje. Kralj se je na pih izmuznil v Tivoli.

Naslednji dan, 8. septembra, ob petih popoldne je sklical tajen kromski posvet. Isto uro je general Taylor v civilni obleki odletel iz Rima, ki je že bil obkoljen od nemške vojske. Dosegel je, kar mu je bilo ukazano: naj se kralj hitro odloči. Še med kromskim posvetom je Eisenhower po radiu poslal ultimatum, ki daje še dve uri časa. Vsi navzoči generali so pobledele. Kocka je padla.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Krstna predstava tržaškega SNG:

LUIGI PIRANDELLO:

Henrik IV.

Kdor bi še gledal Pirandellovega Henrika IV. z mislijo na zabavo, ki naj mu sprost živce po dnevnem naporu, bi se vrnil razočaran. To delo pač ni običajna drama, še manj skupek prizorov v slogu »Lascia o raddoppia«. Pirandellov Henrik IV. je celo eno največjih, če ne sploh največje delo, ki smo ga videli na odru SNG. S tem seveda ne mislim na njegovo fabulativno ogrodje, ki sloni na jasni domisljici — na hlinjeni blaznosti glavnega junaka — ampak na ves tisti skrajno zapleteni avtorjev miselnosti — čustveni kompleks, iz katerega to delo izvira. Skušajmo zajeti to težko oprijemljivo filozofijo v en sam stavek: človek, ki je pogledal v brezno življenja, v njegovo pošastno iznakaženost, ne more živeti dalje med soljudmi, kakor da zakrije to svoje spoznanje z masko — z eno tistih mask, ki jih naposled nezavedno nosijo vsi. Tukaj bi lahko čitali Pirandello, češ zakaj ni te svoje pretresljive misli izrazil z neposrednejšim umetniškim jezikom, namesto da ji je zavil v težko intelektualistično zgradbo. Toda to bi pomenilo načentati vprašanje dobe same, v kateri je ustvarjal, vprašanje sodobnega gledališča sploh, ne glede na to, da je ta njegov intelektualizem bistveno navezan na njegove bolj filozofske kakor čustvene umetniške intuicije.

Nosilec te maske je v tej drami človek iz sodobnega aristokratskega okolja, ki se je pred dvajsetimi leti v veselji družbi udeležil pustne maskerade, preoblečen v srednjeveškega cesarja Henrika IV. Takrat se je pri padcu s konja udaril v tilnik in zblaznel. Dvanajst let, kolikor je trajala ta njegova blaznost, se je opravljal v škrlaten plašč in s krono na glavi pustil sreči od livriranih strežajev v prav tako srednjeveški dvorani, kamor so tudi znanci imeli vstop le v opravah pred osemsto leti. Toda zdaj je poteklo že celih osem let, kar je ozdravel, ne da bi dal to kdaj slutiti. In ves ta čas pri polni pameti pušča se naprej, da se tista burka okrog njega nadaljuje. Mar niso vsi, ki v narejenem usmijanju klečeplazijo okrog njega, od markize Matilde do barona, ki je iz ljubosumnja povzročil njegov padec s konja — prav taki zamaskirani lažnivci? Drama se začne ravno takrat, ko navidezni blazni Henrik IV. daje v prebliških slutitih svoji okolici svojo laž in to ne zato, da bi se burka nehala, ampak da bi dal razumeti svojemu lažnemu dvoru njegovo podlost. Burka pa mora trajati naprej, ker brez nje ne more več živeti — in ko ga njegov bivši tekmeč in ljubezni hoče po vsej sili razkrinkati, ga Henrik IV. — zabode. Nato sede na tron in si končno veljavno potisne krono na glavo — ostal bo Henrik IV. za vekomaj...

Treba je poudariti, da je ta težka dramatska snov, čeprav precej oddaljena od naše še ne zin-

telektualizirane slovenske duše, dobila v igralcih SNG bleščečo interpretacijo in v nosilcu glavne vloge, jubilanu večera Radu Nakrstu, lahko večmo vrhunskega oblikovalca. Ze njegova pojava, ki ji je odlični kostim z odbleski škrlata in zlata tako poudarjal tisto globoko doživeto, skoraj asketsko masko blaznosti, je nabijala ozačje. Morda bi tisti večer drugačna vloga bolj pristojala Nakrstu jubilanu, ki je slavil pet in dvajset let predanega dela na slovenskih odrih. Toda pristojala je do kraja Nakrstu igralcu, rojenemu umetniku, ki je v tej zapleteni stvaritvi lahko še enkrat dokazal ves razpon svojih odnaskih zmožnosti. Pristojala je zgodovinskemu trenutku, v katerem živimo, ko moramo vsi po vrsti nositi na obrazu svojo masko, da zakrijemo negotovost in bolelost.

Okrog njega so se dostojno izkazali vsi drugi, med njimi še posebej Nada Gabrijelčičeva kot markiza Matilda, Joško Lukež kot Tit Beloredi, Modest Santic kot dr. Dionisio Gennoni, Stane Starešinič kot Bertoldo, Režijo (Vlado Habunek), sceno (arh. Božidar Rašica) in kostume (Vanda Pavlič) smo dobili od gostov iz Zagreba: vse na izbrani umetniški stopnji.

Po predstavi je bil jubilan ob prisrčnem ploskanju polno zasedene svetovivanske dvorane deležen daljše proslave.

Iz novega prevoda drame, ki ga je za to priliko oskrbel prof. Ivan Savli, je zvenela dobra in pretehtana slovenščina.

K sicer dobro urejenemu gledališkemu listu, ki je ob priliki izšel, bi lahko pripomnili le, da bi lahko brez škode izpadel seznam del italijanskih avtorjev, ki jih je SNG doslej uprizorilo. Slovenskega človeka namreč takšna statistika ne zanima toliko, kolikor bi morala zanimati druge, ki pa so doslej vztrajno dokazali, da se za to nočejo zanimati. Zato vzbudi tisti seznam priokus nečesa, kar ni ravno ponos.

Jadran

Rado Nakrst

Te dni je član SNG v Trstu Rado Nakrst praznoval 25-letnico svojega umetniškega delovanja. Še zelo mlad se je moral izseliti v Maribor, kjer je opravljal razna težka dela, da je mogel preživljati svojo mater in sebe. Z odrsko umetnostjo se je seznanil že v Trstu, toda njegova resnična umetniška pot se je začela po končani dramski šoli v Mariboru, kjer je postal član tamkajšnje Drame in kasneje ljubljanske.

Od leta 1945 deluje v rodnem Trstu kot eden izmed stebrov našega gledališča.

V svojem dolgoletnem udejstvovanju je ustvaril skoraj 400 različnih vlog.

Nakrst je igralec z močno ustvarjalnostjo, razsežno igralsko zmogljivostjo in uporabnostjo ter veliko marljivostjo. Prepričljivo je ustvaril najrazličnejše like od najnežnejših do najstrastnejših. Še prav posebej mu leže vloge, ki so združene s šegavostjo in lahko ironijo. Je zelo natančen in vreden oblikovalec značajev. Danes je na vrhuncu svojih igralskih moči.

Rado Nakrst v vlogi Jana v »Mornarju«

LISTI IN REVIEJE:

Nova številka revije „UMANA“

Izšla je skupna 1. in 2. številka italijanske tržaške revije »Umana«, ki jo urejuje gospa Aurelia Gruber Benco. Revija, ki je edina resnično kvalitetna italijanska revija, izhajajoča v Trstu in ki dosega višino drugih dobrih italijanskih časopisov, začneja s to številko že peto leto svojega življenja.

Na notranji strani prvega ovojnega lista prinaša kratko oceno o knjigi Daniela Dolcija »Banditi v Partinicu«. Oceno je napisal znani sodelovalec revije, pisatelj Ferruccio Foelkel. »Redko kdaj sem braj tako uravnovešeno in resnično pisanje, tako prosto književnega leporočja«, pravi Foelkel v svoji kritiki. Poleg tega prinaša revija še pesedilo protesta, ki ga je poslala Italijanska zveza za svobodo kulture predsedniku vlade in notranjemu ministru zaradi Dolcijeve aretacije in ki ga je podpisalo znatno število italijanskih književnikov, kot prvi Ignazio Silone.

Uvodni članek uredništva ima naslov »Dajte delavcem gospodarsko odgovornost, da bodo imeli tudi politično odgovornost«. V njem se na kratko dotakne morda najbolj bistvenega notranjega italijanskega vprašanja, »Politične elite naroda in posebno tiste, ki se borijo v svetovnonazorskih gibanjih, ne smejo še dalje zanemarjati bistvenih potreb Italije. Blížnje upravne ter politične volitve nudijo najboljšo priliko za globlje preosnove, je rečeno v članku, ki je napisan napredno, a najbrž s prevellkim optimizmom.

Izmed prispevkov se dva bavita z ameriškimi zadevami (glasbena vzgoja v Združenih državah in današnji položaj ameriških Indijancev). Najboljši prispevek te številke pa je novela »Zavetišček«, ki jo je napisala Gemma Volli. V njej je prikazala z resničnim umetniškim in človečastim čutom vprašanje, ki je v našem mestu še posebno pereče, bolj kakor kjer koli drugje v Evropi: problem potujčenja. Ker je verjetno sama Judinja, si je izbrala snov iz judovskega okolja v Trstu. Če ne, pa bi bila lahko našla več kot dovolj podobne snovi tudi

na primerih slovenskih družin. Opisala je, kako občuti nedorasel judovski deček, sin staršev, ki so se zaradi strahu in koristi odpovedali judovski veri in narodnosti, zadrego in sramoto roditeljev; opisala je pa tudi junaško smrt svoje babice, ki je vztrajala v veri in narodni zavesti svojih prednikov, zaradi česar so jo SS-ovci z drugimi judovskimi starčki iz zavetišča ubili. Vsi ti občutki in spomini oživljajo v dečku, ko prisotvuje na judovskem pokopališču pogrebni obredom za starčki, ne da bi razumel hebrejske molitve, ki jih molijo drugi navzoči. Poslali so ga tja starši, ker so se sami sramovali iti. Pri branju te novele seveda nehoté še bolj živo občutimo sram in žalost nad slovenskimi potujčenci, ki so iz istih razlogov zatajili svoj rod in pogosto še sami blatijo gnezdo, v katerem so se izlegli.

Čudno pa je, da se nobeden naših slovenskih tržaških pisateljev tako naravnost ne loti tega žalostnega vprašanja, kakor se ga je lotila Gemma Volli. Vsi ga obravnavajo bolj mimogrede, epizodno. Gemma Volli pa je prikazala, kako se vsa človekova osebnost zaradi te strašne hinavščine, h kateri so prisiljeni renegati in na kateri je zgrajeno vse njihovo življenje, notranje razkolje. Novela bi zaslužila, da bi jo prevedli v slovenščino.

Prispevki v pesmih so v tej številki bolj skromni. Objavljenih je le nekaj izvirnih pesmi in nekaj pesniških prevodov tržaškega pesnika Paola Bernobinija. Lepa pa je njegova pesem v prozi »Ljubenzsko pismo«, polna resničnega hrepenenja in bolečine.

Glavni del številke zavzemajo poročila iz tržaškega kulturnega in političnega življenja ter ocene. Nekateri zapiski imajo tudi polemičen značaj, zlasti »Dobra vlada na obmejnih področjih« in »Ezuli ter uradni programi«. V tem drugem pisec zelo skeptično sodi o trošenju denarja za znano naselje Sv. Marka ob ustju Timava in o porabi drugih denarnih skladov, ki so bili določeni za pomoč ezulom.

E. Z.

SEMAFOR

Matilda bere „Intimità“

Okrog štirideset let ji je, na glavi nosi črno ruto, obraz ji je krepak in razoran, roke ima velike in moške, v vsaki nosi po eno lembo. Ena od naših mlekaric pač, ena tistega rodu kraških žensk, ki jim ni bilo dovolj roditi kopicu otrok in delati na gruntu, ampak ki zadnjih sto let povrh še nosijo vsak dan v Trst tovor mleka. Imenujmo jo Matilda. Nekdo so njene prednice prinašale tovor mleka v mesto peš. Naši Matildi danes tega ni treba: na razpolago ima vlake, avtobuse in tramvaj. Toda kljub temu ni prav nič manj mlekarica kakor vse druge od sto let sem. Tudi če jo srečaš na ulici brez tistih lemp v rokah, čj. si privoščiš zaslužen oddih. In Matilda izvleče iz torbe zadnjo številko Intimità. Matilda razgrne pred sabo Intimità. Ves čas, dokler je avtobus ne pripelje domov, Matilda bere Intimità.

Polikarp

GOSPODARSTVO

O PRETAKANJU VINA

Zdaj je sicer še hladno, toda računati moramo, da bo v kratkem nastopila vročina. Ta pa koristi samo novemu vinu, ki se komaj dela, to je v novembru mesecu. V drugačem primeru je vročina vinu vedno nevarna, če ne škodljiva. Če je vino še na drožjah, to je, če ima vino količkaj lege, je vročina škodljiva, ker lahko začne drožje gniti in se potem razvije najhujša vinska bolezen — zavrelca.

Zato moramo vino pretočiti, preden postane hudo vroče, in sicer ne glede na to, ali je vino bistro ali motno, sladko ali trdo. Teden dni pred pretakanjem raztopimo v vsakem hl po eno kocko »enososine«. Nato ne žveplamo več.

Če je vino še motno — in ni sladkobno — ga moramo takoj po pretakanju čistiti s primernim čistilom (želatina, španska zemlja, žgana kri itd.). Po očiščenju ga seveda moramo zopet pretočiti.

Če je vino bistro in trdo, ga lahko pretočimo s sesalko.

Če pa je vino motno in sladko, ga samo pretočimo. Ko postane vroče, bodo vsa sladkobna vina začela zopet vreti. To ni noben znak bolezni, a je nevarno, da se v takem vinu začne razvijati kis. Kisanje oziroma razvoj očetne kisline je v vročih poletnih mesecih najhujša nevarnost za vsako vino.

Da preprečimo razvoj očetne kisline, to se pravi, da se vino ne skisa in ne dobi cika, je potrebno naslednje: Kjer hranimo vino, naj ne bo prazne kisle posode, naj ne bo kisa za domačo rabo, ne kisle repe ali zelja ne krompirja. Zrak moramo večkrat razkuriti s sežiganjem žvepla. Sodi z vinom morajo biti polni. Če niso, naj imajo sodi natakunjeno točilno veho, ali mora biti prazni prostor v sodu nad vinom dobro zažveplan.

Kocka »enososine« na 100 litrov vina vsaka 2 meseca pa v vsakem primeru koristi, in sicer vsem vinom.

Mnogi hranijo vino v pletenicah (flaškoni, damizane). Tudi v teh posodah se vino prav rado skisa. Proti temu rabimo danes neke tablete (Fior-stop), ki plavajo na vinu. V vsako pletenico damo eno tableto. Plin, ki se razvije iz tega kemičnega sredstva onemogoči razvoj kana in kisanje vina. Iste tablete rabimo tudi za vina v malih sodih.

POZOR PRED NAPENJANJEM ŽIVALI

Napenjanje povzroča vsako leto kakšno žrtev pri domači živini in s tem velikansko škodo. Pri mnogih revnejših živinorejcih je škoda naravnost nepopravljiva. Zato moramo napenjanje preprečiti.

Ne goni živine na pašo, dokler se ni rosa — ali celo slana — posušila! Ne krmi živini mokre, mrzle ali ugrete sveže trave! Živino le polagoma navajaj na uživanje sveže krme; v začetku dodaj med suho krmo le malo sveže, nato počasi višaj količino sveže krme.

Če se boš ravnal po teh navodilih, ne boš imel nobenih sitnosti.

NOV NAČIN BOJA PROTI TOČI

Na sestanku Trgovinske in kmetijske zbornice v Astiju (Piemont) je poslanec Brusca napovedal nov način boja proti toči. Dosedanjih raket ne bodo sicer še vrgli med staro šaro, a važnejšo vlogo bodo igrali ra-

dioaktivni okisi. Spuščali jih bodo v zrak v malih balončkih, brž ko bodo opazili, da se pripravljajo nevihte. Okisi potrebujejo mnogo vlage, katero črpajo iz oblakov. Ta vlaga bo padla na zemljo v obliki dežja in ne v obliki toče. Dosedanje rakete bodo uporabljali samo v primeru, da bi bil uspeh balončkov nezadovoljiv.

Strokovnjaki pravijo, da bo na ta način mogoče znižati stroške, ki so znašali lansko leto 580 lir na ha.

Udeleženci sestanka so tudi prisostvovali poskusnemu spuščanju balončkov z okisi.

ČE SADIŠ CEPLJENE TRTE....

Če je zemlja mokra, ne smeš saditi trt. Nikakor pa ne smeš tega storiti, če je zemlja težka, ilovnata. Ta se namreč prilepi h koreninam, se posuši in strdi, korenine pa ne morejo dihati.

Če je zrak zelo suh, moraš cepljenke hraniti v brozgi, katero narediš iz vode, kravjeka in malo ilovice. Dokler jih ne vsadiš, naj bodo trte pokrite z vlažno vrečo.

Pred njih vsadiš, prikrajšaj jim korenine. Cepljeni del pa naj ima le 2 očesi. Če ima cepljenka več rozg, pusti ji le najprimernejšo.

Ko je trta v jamici, obdeni korenine z dobro zemljo, katero moraš nekoliko stepati, vrhu pa raztrosi nekaj hlevskega gnoja in pest mešanice superfosfata ter kalijeve soli.

Cepljenko priveži k opornemu kolu, toda ne pretesno. H kolu naj bo privezan divji

del trte in ne zlahnti.

Nato pokrij jamico s kolikor mogoče suho zemljo. Zakrij tudi cepljeni del trte, da jo tako obvarješ pred premočnimi sončnimi žarki. Ko bo pozneje cepljenka pognala, jo boš zopet razkril, da bi cepljeni del ne pognal korenin. Če takrat opaziš kake korenine, jih odstrani.

NOVE KRMNE RASTLINE

V ZDA so vzgojili 3 nove krmne rastline, ki so jih dobili s križanjem navadnega sirka — metlaka — in trajnega sirka, kateremu pravijo v ZDA »Johnsongrass«, znanstveno »sorghum halepense«. Izbirali so iz nekaj tisoč novih sort — plod križanja — in končno so izbrali 3. Skozi 4 leta je dala ena sorta po 710 q krme na ha in upajo da bodo lahko že letos dali na razpologo seme tudi drugim ameriškim kmetovalcem. Drugo leto pa naj bi ga že izvažali.

ČE BOŠ SEJAL KRIŽANO KORUZO — moraš izbrati sorto, ki odgovarja tvoji zemlji in legi — glej 97. št. Novega lista. Skrbno moraš tudi pripraviti okolje, kjer naj raste. Zemlja naj bo čim globlje preorana in izdatno pognojena s hlevskim gnojem ter nato še z umetnimi gnojili.

Seme križane koruze si moraš nabaviti znova vsako leto. Doma pridelano seme te lahko popolnoma razočara, ker se sorta začne cepiti v posamezne zvrsti, iz katerih je vzgojena.

KMETOVALCEM NA GORISKEM

Kmetovalci dobijo lahko državni prispevek za nakup križane semenske koruze. Država daje podpore za nakup največ 25 kg, kar znaša nekaj več ko dva tisoč lir.

Prošnjo je treba napraviti na posebnem vzorcu, ki se dobi pri Kmetijskem nadzorništvu v ulici Duca d'Aosta.

Sportni pregled

SMUCANJE

Točno ob 12. uri se je v nedeljo pričelo tradicionalno tekmovanje izpod Kanina na 1400 m dolgi progi s 600 m višinske razlike in s približno 40 vrati. Sneg je bil izredno dober, zato so tekmovalci švigali v presledkih po 1 minuto z ogromno brzino po pobočju. Družina Nogara, ki je izgubila v planinah dva svoja člana, je za to priliko poklonila lep kipec v nagrado moštvu, ki bo 2 leti zaporedoma zmagalo. Stevilko 1 je nosil 30-letnj Krmelj iz Tržiča, št. 2 Cvenkelj, št. 3 Avstrijec Lipauz, zmagovalec z Jahorine, in št. 4 Dornik.

Proga je bila strma, polna vzboklin in zaradi odličnega snega izredno nagla. Kazalo je, da se bo najhujša borba razvila med Krmeljem, Cvenkeljem, Lipauzem, 24. letnim Dornikom in Italijanom Pompaninom. Vsi so vozili z izredno drznostjo približno do polovice proge. Najbolj hitro je vozil Cvenkelj, toda na polovici poti je zgubil ravnotežje in si namolil levi gleženj. Tudi ostali tekmovalci so večkrat padli, se zopet pobrali in nadaljevali pot. Od zgoraj omenjenih je brez padca vzdržal do cilja le Jugoslovčan Krmelj in si tako zagotovil 1. mesto. Drugi je bil Avstrijec Fischer, 3. Lipauz, 4. Jugoslovčan Dornik, 5. Nikolaučič iz Trbiža in Italijan Pompanin, 7. Mešnjik iz Zabnic, 8. Sisi, 9. Fink in 10. Tržačan Sain. Le redki tekmovalci niso padli. Pokal Nogara si je pridobil S. K. Ljubelj-Tržič, drugo mesto Višarci, 3. Avstriji in 6. Tržačani. Prvih deset tekmovalcev je dobilo lepe nagrade. Krmelj je dobil fotografski aparat, Dornik pa budilko. Prvi je priyozil na cilj v 2' 50" 3 in čelje 4" za njim je prišel Avstrijec. Slovenci so letos prvi slavili na tej tekmi popolno zmago, saj so se uvrstili na 1. 4. 5. in 7. mesto. Dornik in Krmelj sta odpotovala v Cervinjo, kjer bosta v četrtek in nedeljo zastopala Jugoslavijo na velikih mednarodnih tekmah.

NOGOMET

Po nedeljskih igrah je položaj v lestvici A lige tak, da razen prvih treh moštev ni nobeno izven

nevarnosti, da nazaduje v B razred; saj je med 4. po vrstnem redu (Lazio) in predzadnjim le 6 točk razlike. Zato bo borba za zadnja mesta toliko bolj zanimiva. Triestina si je z zmago nad Padova spet pridobila 2 dragoceni točki in se tako skupno z Bologno vedno bolj približuje rešitvi. Bologna je proti pričakovanju premagala v Milanu odlično moštvo Interja kar s 3:0. To je bilo pač največje presenečenje pretekle nedelje.

Tudi v Jugoslaviji ni bilo velikih presenečenj. Zelo težek poraz je doživel Zelezničar, ki je izgubil z Budućnostjo s 7:0. Slabo se je spet izkazal Hajduk, lanskoletni prvak, kateremu grozi celo izpad iz 1. lige. Medtem ko je igral Partizan neodločeno, si je Crv. zvezda pridobila dve točki. Tako je med obema moštva vedno hujša borba za naslov državnega prvaka. Ostali izidi: Vojvodina—BSK 0:1; Proleter-Velež 1:2; Zagreb-Dinamo 2:0; Sarajevo-Radnički 3:1.

Brazilsko nogometno predstavništvo je odigralo svojo prvo tekmo v Evropi. Srečalo se je v Lizboni s Portugalci in zmagalo le z 1:0. Z istim izidom so v Antwerpnu Belgijci obvladali Holance.

NAMIZNI TENIS

V Tokiju je 4 dni namizno teniško prvenstvo, katerega se je udeležilo 16 držav. Ker Madžarska in Jugoslavija nista dala poslali svojih odličnih tekmovalcev, ne bomo dobili iz tega tekmovanja dejanske lestvice najboljših igralcev na svetu. Doslej so že zaključili prvenstvo moštev. Med moškimi so zmagali Japonci, ko so s 5:1 premagali Čebe; žensko prvenstvo pa so si zagotovile Romunke, ki so že dolga leta najboljša na svetu. Prvenstvo posameznikov in dvojic se ni popolnoma zaključeno. Najbolj nas je presenetilo dejstvo, da je malo znana Japonka Tasaka premagala Romunko Angelico Rozeanu in jo tako izločila iz nadaljnjega tekmovanja. Rozeanu je že dolga leta veljala za najboljšo igralko na svetu.

V borbi za prvo mesto so tako ostale kar 3 Japonke in samo 1 Evropejka in to Romunka Zellerjeva. Se lepši uspeh so si zagotovili moški. Za prvo mesto se sedaj bijejo 4 Japonci, Evropejci so bili vsi izločeni. Vse kaže, da so v namiznem tenisu Japonci sedaj najmočnejša država na svetu.

20

Za
nase
najmlajšeZ
v
i
t
o
r
e
p
c
a
v
A
f
r
i
k
i

13

NA TIROLSKEM GRADU

»Kje sem? Kje sem?« je šepetala Marlena in se ozirala po sobi, ki je bila že vsa v soncu. Nato je zagledala Andreja. Ves bled in z udrtimi očmi je sedel ob postelji. Prijel jo je za roko. Težko je donel njegov glas, ko

je spregovoril: »V naši hiši v Boenu smo, draga.« Ko ga je začudeno pogledala, je nadaljeval: »Bila si težko bolna, Marlena, več dni si ležala v hudi mrzlici. Zdaj pa je boljše, kaj ne?« Opazoval jo je, poln obupane skrbi.

Marlena je nekaj časa molče ležala, kakor da si obuja spomin. »Da — imela sem hude sanje«, je s šibkim glasom odgovorila. V upadlih licih jo je pretresal drget. Nenadoma je s preplašenimi očmi planila pokonci: »Kje je ona?« je šepetala z obrazom, spačenim od groze, »kje je ona?«

»Nikar se ne vznemirjaj, draga. Skušaj zaspati«, jo je prosil. »Ne, ne — ne morem, če ne vem —«, je hropelo iz nje. »Ne živi več. — Kos stolpa se je zrušil in jo potegnil v globino.«

Bilo je nekaj tednov pozneje. Marlena je sedela v naslanjaču pri oknu in gledala na vrt, kjer je Mihael delal velikega snežnega moža. Njena lica so bila sedaj bolj polna; pobarvala jih je lahna rdečica. Mirno so počivale njene roke v naročju. Zlat prstan se je lesketal na levici. Njen mož je s sklonjeno glavo sedel poleg nje.

»Da, Marlena, moram ti vse povedati. Dolžan sem ti — in dušo si moram olajšati,« je tiho dejal.

»Gina me je takrat v Italiji bila rešila iz ujetništva. Pripovedoval sem ji o gradu in ona si je vtepla v glavo, da mora postati moja žena. Moraš me razumeti — rešila mi je življenje in me tudi skrivala. Vojsna se je končala. Ostal sem pri njeni družini, da bi ne padel Amerikancem v roke. Ko sem jo hotel zapustiti, mi je povedala, da pričakuje otroka. Po vsem kar mi je dobrega storila je nisem mogel pustiti na cedilu. Poročila sva se in sem jo pripeljal s seboj.« Zopet je Andrej umolknil. Trajalo je nekaj časa, preden je spet spregovoril.

TEDENSKI KOLEDARČEK

15. aprila, nedelja: 2. povetlik; Helena
 16. aprila, ponedeljek: Benedikt, Božislava
 17. aprila, torek: Anicet, Vitigoj
 18. aprila, sreda: Eleverij, Anita
 19. aprila, četrtek: Ema, Tihorad
 20. aprila, petek: Marcein, Dragislav
 21. aprila, sobota: Bruno, Dragomira

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 11. aprila si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	631—635 lir
avstrijski šiling	23,75—24,75 lir
100 dinarjev	86—90 lir
100 francoskih frankov	156—159 lir
funt sterling	1630—1690 lir
nemško marko	148—149 lir
pesos	12—14 lir
švicarski frank	147,50—148,75 lir
zlato	718—722 lir
napoleon	4600—4700 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 15. aprila ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše; 13.30 Glasba po željah; 16.00 Koncert pianista Gabrijela Devetaka; 17.00 Koncert moškega zbora iz Podgore; 20.30 Thomas: MIGNON, opera v 3 dejanjih.

Ponedeljek, 16. aprila ob: 12.55 Poloveški ples; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Znanost in tehnika; 21.30 Pevski duet in harmonika; 22.00 Iz italijanske književnosti in umetnosti.

Torek, 17. aprila ob: 13.30 Glasba po željah; 18.40 Koncert basista Jovana Antiča; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Radijski oder — L. Verneuil: DRZAVNE ZADEVE, igra v 2 dejanjih, nato Večerne melodije.

Sreda, 18. aprila ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 18.30 Radijska mamica; 18.40 Koncert sopranistke Jelke Rupnik; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Kvintet Lisinski; 21.30 Koncert pianista Gojmirja Demšarja; 22.00 Iz slovenske književnosti in umetnosti;

Četrtek, 19. aprila ob: 12.55 Kmečki kvartet iz Doline; 19.15 Sola in vzgoja; 20.30 Zbor Slovenske filharmonije; 21.00 Dramatizirana zgodba; 22.15 Koncert pianista Andreja Wansowskega.

Petek, 20. aprila ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane police; 18.40 Koncert baritonista Marjana Kosa; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 21.30 Vokalni kvintet.

Sobota, 21. aprila ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 14.45 Ritmični orkester Swinging Brothers; 16.00 Sobotna novela; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 21.00 Pevski zbor iz Barkovelj; 21.20 Čajkovski: Hrestač, suita št. 1.

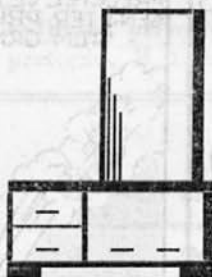
VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 225: O velikih številkah vem, da predstavlja milijon tisoč tisočev, milijarda tisoč milijonov, naprej pa si nisem več na jasnem. Koliko je bilijon, trilijon, kvadrilijon itd.? Koliko je bilijon bilijonov?

Odgovor: Milijon napišemo tako, da za številko 1 postavimo 6, to je 2 para po troje ničel / 1.000.000/. Za bilijon moramo postaviti še nadaljnja 2 para po troje ničel, tako jih skupno imamo 12. Za trilijon dodamo še nadaljnja 2 para, za kvadrilijon zopet 2 para, tako da je za številko 1 kar 24 ničel. Isti postopek velja tudi za naprej: vedno dodajmo nova 2 para po troje ničel. — Bilijon bilijonov je število, ki ima za številko 1 še 24 ničel, torej je isto kot en kvadrilijon.

Vprašanje št. 226: Ozimna pšenica je zelo redka in bi rad vsejal med njo »mediko«. Koliko naj je vsejem na 3.200 m²? Ali bo zaradi tega pšenica kaj trpela in dala manjši pridelok zrnja? Ali bi lahko vsejal »mediko« pozneje, ko bomo pšenico poželi?

Odgovor: Umljivo je, da bo med ozimino vsejana lucerna / medika — erba medika — lucerna — večna detelja / nekoliko zmanjšala pridelok zrnja. Če je ozimna redka, ne bo kvarni vpliv lucerne posebno velik. — Na 3.200 m² zemlje morate vsejati 9 do 11 kg lucerne. Pred setvijo lucerne ali takoj potem morate ozimino opleti. Lucerno lahko sejete tudi konec poletja, v septembru. Takrat bi kot zaščitno rastlino kazalo sejati nekaj ovsa, na vašo njlvo vsaj 5 kg. Oves raste hitreje kot detelja in zato služi pri začetku kot zaščita ali obsedena rastlina za nežne deteljine kalle. Oves pokosimo, brž ko se začne latiti, to je poganjati dele, ki dajo zrnje. Če deteljo saditi v septembru, boš tale oves pokosil že konec oktobra ali v začetku novembra.

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje it d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

MALI OGLASI

Zaradi izselitve je naprodaj manufakturna trgovina z mešanim blagom. Cena 1.900.000 lir ali po dogovoru.

Naslov: Cuder, Devin 25.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

V soboto, 14. aprila ob 20.30, v Sv. Križu
Luigi Pirandello

Henrik IV

V nedeljo, 15. aprila ob 16.30, na Kontovelu
Luigi Pirandello

Henrik IV

AKADEMSKO — SREDNJEŠOLSKI KLUB
»SIMON GREGORČIČ« V GORICI

prideji v soboto, 14. aprila, ob 20.30 na sedežu ul. Ascoli 1/I. zabavni večer. Na sporedu je »PUSTI ALI VZEMI« po vzorcu znane televizijske oddaje. Napovedovalec: Bogdan Doberdan. Vabljeni so vsi, ki se hočejo prijetno zabavati.

GLASBENA MATICA V TRSTU

V petek, 13. aprila, bo ob 20.30 v dvorani na stadionu »Prvi maj« v Trstu, Vrdeška cesta 7

Veseli večer

Sodelujejo:

Zabavni orkester Radia Ljubljana — Fran Milčinski — Ježek in solisti

V soboto, 14. aprila, bo ob 21. uri v isti dvorani

Prvi ples Glasbene matice

s sodelovanjem orkestra Radia Ljubljana
Vabila za obe prireditvi so na razpolago v Tržaški knjigarni v Trstu, ul. Sv. Frančiška 20, kjer se lahko tudi rezervirajo mize.

izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša
Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

»Prišlo je do hudega spora z mojo materjo. Seveda sem branil Gino. Opazil pa sem, kakšno veliko napako sem storil. V dolgih mesecih na Siciliji sva še nekam shajala. Toda tu, v drugačnem okolju sem čutil, kot da živim s tujko. Vedel sem, kaj je moja dolžnost do nje — vendar s srcem nisem bil pri njej. Seveda se tudi ona ni dobro počutila v tuji okolici. Bržkone si je življenje kot »gršačakinja« drugače predstavljala. Otroka katerega je pričakovala, je sovražila; bil ji je v breme. Toda to je ni motilo, da ne bi svobodno živeła. Z vsemi sredstvi sem jo skušal spraviti na pravo pot — toda zaman. Pričela sva se sovražiti. Svojih čustev ni niti prikrivala. Jaz sem se skušal krotiti, ker sem se spominjal, kaj je storila zame. Tudi po porodu se ni zanimala za Miheca, začela je še bolj razbrzdano življenje. Potem se je pa hipoma spremenila, postala je tiha in vase zaprta. Iskal sem vzroke, pa jih nisem mogel najti. In sedaj, Marlena, nastopi moja velika krivda. »Zavzdihnil je.« Nisem se dovolj spraševal, ker je nisem več ljubil.

Toda — tedaj nisem mislil, da je mogoče, kar sem pozneje zvedel. Prišla je pod vpliv moje matere, ki jo je z vsemi silami sovražila in zaničevala. Spravila jo je pod oblast svojih skrivnostnih moči, da, kot v neko hipnotično stanje. Moja mati je bila večasih zmedena, imela je čudne predstave in želje. Toda nisem vedel, da je že tako daleč, da je zmožna nečloveških dejanj. Neko dne mi je Gina povedala, da se boji matere. Pomiril sem jo,

ne da bi dalje na to mislil. Naslednji dan se je zgodila tista strahota. Območnik je in prijel Marleno za roko. »Pa saj ni treba, da bi ti do konca pravilo, je plašno ječjal.

»Moj Bog — ne« — je šepetala Marlena.

»Prišel sem prepozno. Toda vedel sem, da jo je moja mati pahnila dol. Vstal je in naslonil vroče čelo ob mrzlo šipo. Bila je moja mati, Marlena. — Nisem je mogel izročiti sodišču ali jo poslati v blaznico. Nisem mogel. Očital sem si, da nisem Gine dovolj varoval; da — kakor sem v srcu večkrat želel, da bi je ne bilo. Na strašen način sem občutil, da naju z materjo veže krvava skrivnost. — Potem si prišla ti. Prišel sem te imeti rad kot še ne katerega človeka. Branil sem se tega čustva, strah in zavest krivde sta me neprestano mučila. Ti veš, da je bilo moje čustvo močnejše kot vse drugo. Nato se je v meni porodil strah, da se bo vse še lahko ponovilo. Pokleknil je k njej in se ji privil, ne da bi bil zmožen izreči besedo.

»Oh, kako prav sem slutil draga moja.« — Marlena je ob hudih spominih zaprla oči. Ozrla se je nanj in ga pogladila po laseh. »Ne živi več, je šepnila.« Temna sila je zlomljena. Začela bova novo življenje. »Da, draga, ti si mi s svojo ljubeznijo dala novo življenje. Preteklost nima več nad nama nobene moči!«

KONEC